

10055

# Enslige mindreårige asylsøkere og enslige flykninger i det norske utdanningssystemet

## Minor asylum seekers and minor refugess in the norwegian educational system

Bacheloroppgave i Sosialt Arbeid

Veileder: Choudari, Hans Aksel

Mai 2020



10055

# **Enslige mindreårige asylsøkere og enslige flykninger i det norske utdanningssystemet**

## **Minor asylum seekers and minor refugess in the norwegian educational system**

Bacheloroppgave i Sosialt Arbeid  
Veileder: Choudari, Hans Aksel  
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet  
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap  
Institutt for sosialt arbeid



Kunnskap for en bedre verden





## **Sammendrag**

Tema for denne oppgaven er enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Problemstillingen har vært knyttet til hvilken faktor som påvirker utdanningsløpet for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i Norge.

Kunnskap om utdanningsløpet til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i Norge er et aktuelt tema. Det er flere utfordringene knyttet til disse barna, og det er mange faktorer som henger sammen og påvirker opplæringsprosessen. Psykisk helse, kulturbakgrunn, politikk, og ressursfordeling er noen viktige aspekter. En bred kunnskapsbase om hvilken utfordringer enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger kan møte på i det norske samfunnet vil fungere som et viktig verktøy for sosialarbeidere. Hva som berører denne gruppen, må kartlegges for å tilby skreddersydd hjelpeapparat til disse ungdommene.

I drøftingsdelen diskuteres aktuelle temaer som berører utdanningsløpet for enslige mindreårige barn og ungdommer. Utdanningsprosessen kan være en lang og krevende tid for mange av de enslige mindreårige barna, og dette skjer samtidig som de gjennomgår mange forandringer i livet. Å lære seg ett nytt språk intensivt kan være vanskelig i seg selv. Politikken er også i stadig endring. Regelverket for opphold og hvilken rammer man må forholde seg til vil endre og påvirke barna på mange måter. I drøftings delen er jeg også innom kulturforståelse, ressursmangel og andre små marginale faktor som kan påvirke disse barna under utdanningsløpet. Spesielt kulturforståelse vil være gjeldende for det arbeidet sosialarbeiderne skal gjøre i feltet. Det er for å forstå hvilken bakgrunn disse barna vil åpne opp for bedre samarbeid og prosessering. Eksempelvis individualistisk og kollektivistisk tankegang.

## **Abstract**

The objective of this study is to single asylum seekers and refugees. The issue has been linked to which factor affects the educational process for minor asylum seeker and refugees in Norway.

Knowledge about the educational system for minor asylum seekers and refugees in Norway is a relevant topic. There are several challenges associated with these children, and there are many factors that are connected and affecting the educational process. Social work with refugees and immigrants requires specialized adaptations and applications of mainstream services and interventions because they are often confronted with cultural, linguistic, political and socioeconomic barriers, these groups are also especially vulnerable to psychological

problems. A broad knowledge base on the challenges that minor asylum seekers and refugees can face in Norwegian society will serve as an important tool for social workers. What concerns this group needs to be mapped to provide optimized services.

## Forord

Denne bachelor oppgaven er skrevet i forbindelse med min avsluttende utdanning i sosialt arbeid. Å tilegne seg mer kunnskap om enslig mindreårige flyktninger og asylsøkere har vært meget interessant og lærerikt.

Skriveprosessen har vært svært utfordrende for meg. Jeg har dysleksi, og dette i sammenheng med den pågående Covid-19 krisen som har rammet oss alle med strenge nasjonale tiltak har satt sine spor. Da vi ble forhindret i å ha direkte kontakt med kollokvigruppen ble alt av kommunikasjon via digitale plattformer gjennom hele prosessen.

Jeg vil gjerne takke alle lærerne som har hjulpet meg og utviklet meg gjennom kunnskap. Jeg vil spesielt takke min søster Mary Jeniffer Antonsen som har veiledet meg med mine språkvansker og støttet meg gjennom prosessen. Til slutt vil jeg takke foreldrene mine Anton og Mano som har vært gode rollemodeller, og støttet meg hele veien.



## Innholdsfortegnelse

<b>Kapittel 1. Innledning .....</b>	<b>6</b>
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema .....</i>	6
1.2 Presentasjon av problemstilling .....	6
1.3 Relevans for sosialt arbeid .....	7
<b>Kapittel 2. Metode .....</b>	<b>8</b>
2.1 <i>Begrunnelse for valg av metode.....</i>	8
2.2 Kildebruk og kildekritikk .....	9
2.3 Litteraturgjennomgang .....	9
<b>Kapittel 3. Teori.....</b>	<b>10</b>
3.1 <i>Hvem er enslige mindreårig.....</i>	10
3.2 Ansvarsfordeling.....	10
3.3 Bosetting av enslige mindreårige .....	10
3.4 FN barnekonvensjon.....	11
3.5 Kulturforståelse .....	11
<b>3.6 Økonomiske rammer.....</b>	12
3.7 Opplæringsloven.....	12
3.8 Psykisk helse.....	13
3.9 Empowerment.....	14
3.10 Politiske bestemmelser .....	14
3.11 Utdanningssituasjon.....	15
<b>Kapittel 4. Drøfting.....</b>	<b>17</b>
4.1 <i>Hvordan påvirker den psykiske helsen.....</i>	17
4.2 Kulturforståelse .....	17
4.3 Variabler i spill.....	18
4.4 Usikkerhet i hverdagen .....	20
<b>Kapittel 5. Avslutning .....</b>	<b>21</b>
<b>Litteraturliste .....</b>	<b>22</b>

## Kapittel 1. Innledning

I denne bachelor oppgave har jeg valgt om å skrive om hvilken faktorer som påvirker utdanningsløpet til enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Enslige mindreårige flykning er barn under 18 år som ankommer Norge uten følge av foreldre (Trondheimkommune, 2020).

### 1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg valgte å fordype meg i dette tema grunnet min personlige bakgrunn og derav den faglige interessen. Jeg er født og oppvokst i Norge, mine foreldre har innvandret til Norge fra Sri Lanka på slutten av 1980-tallet. En pågående borgerkrig på Sri Lanka ga begge mine foreldre asyl som krigsflyktninger. Min multikulturelle bakgrunnen ga meg muligheten til å lære både morsmålet tamil og norsk. Jeg har selv vært gjennom en integreringsprosess, og har gjennom mine foreldre fått sett hvor utfordrende det kan være å integrere seg i et nytt samfunn med røtter fra en helt annen nasjon og kultur. Ikke minst hva individer på flukt kan bærer med seg av historie, og de traumene som kan følge dem som skygger. Dette ga meg interessen og motivasjonen til å skrive om enslige mindreårige asylsøkere og flykninger. Under tredje semesteret fikk jeg også anledning til å jobbe med et prosjekt om enslige mindreårige og traumebasert behandling. Dette arbeidet vekket også ekstra interesse for temaet.

I 2015 søkte 31 145 personer asyl i Norge. Det samme året søkte 5500 enslige mindreårige asyl i Norge. 20% av andelen var barn under 15 år (Berg, Bjørnstad, Gran & Kostøl, 2016, s.13). Enslige mindreårige asylsøkere er barn og ungdom som søker beskyttelse i Norge uten å ha følge av foreldre eller andre med som foreldreansvar for dem, og som oppgir å være under 18 år ved søknadstidspunktet. Som kommende sosionom vil det være meget relevant å ha kunnskap om enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Utdanning kan være grunnleggende for hvordan vi på best mulig måte skal hjelpe mennesker med integrering og vekst i det norske samfunnet. Kombinasjonen av min faglig bakgrunnen og erfaringen vil hjelpe meg til å gi bedre tjenester for enslige mindreårige.

### 1.2 Presentasjon av problemstilling

Min problemstilling for denne oppgaven er «Hvilke faktorer påvirker utdanningsløpet til enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere»?

Gjennom denne problemstillingen ønsker jeg å undersøke hvilke faktorer som kan påvirke utdanningsløpet til enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Ved å undersøke de forskjellige variablene vil det bli enklere å analysere og kartlegge hva som påvirker og former utdanningsløpet for enslige mindreårige. Psykisk helse, politikk, språkutfordringer, kulturelle betingelser og andre type utfordringer kan hindre eller påvirke utdanningsløpet. Jeg avgrensner denne oppgaven så fokuset rettet mot enslige mindreårige barn under 18 år og dems utdanningssituasjon.

### 1.3 Relevans for sosialt arbeid

Norge kan defineres som et flerkulturelt samfunn (Eriksen og Sajjad, 2016, s.93).

Sosialarbeiderne vil komme i kontakt med klienter med ulike type bakgrunn.

Sosialarbeidernes oppgave vil også innebære arbeid med enslige mindreårige og dermed vil kunnskap innen dette området spille en sentral rolle her. Enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere er i utgangspunktet ei sårbar gruppe som gjerne har opplevd krig og er påført traumer gjennom sin flukt til Norge. UNICEF påpeker at enslige mindreårige i større grad er rammet av psykiske helseproblemer når de ankommer Norge (Førde, 2017, s.147).

Sosialarbeiderne blir for mange barn de nærmeste kontaktpersonene i oppfølgingsprosessen, ergo er det ansett som meget viktig å ha kunnskap om enslige mindreårige for å yte best mulig hjelp til disse barna. Offentlige tjenester som Nav, bofelleskaper, flykningstjenester, psykiatri og skoletjenesten vil være en del av de plattformene hvor sosialarbeiderne kommer i kontakt med de enslige mindreårige. Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet henvender seg til sosionomer, barnevernspedagoger og vernepleiere og velferdsvitere. Målet med det yrkesetiske dokumentet er å styrke etisk bevissthet og handling blant sosialarbeiderne, og det er ett samfunnsoppdrag å hjelpe mennesker til å forbedre levekår og livskvalitet. I tillegg har profesjonsutøvere et ansvar for å bistå de som selv ikke kan ivareta egne behov og interesser (Fo, 2019). Derfor det er viktig å ha kunnskap om utsatte samfunnsgrupper, og kvalitetssikre arbeidet.

En sosialarbeider jobber med å forebygge og redusere sosiale problemer (Hutchinson, 2016, s.13). De siste årene har det strømmet inn mange flykninger til Europa og Norge. I år 2015 ble det registrert mottakelse av 5500 enslige mindreårige som følge av en større flykningsbølge. Det er en fem dobling av forgående året (SSB, 2018). Det er mange barn og unge som skal integreres i Norge, og mange utfordringer er knyttet til denne prosessen. Vi anser utdanning som et viktig nøkkelpunkt for å sysselsette borgere i samfunnet. Da er det samtidig viktig å ha forståelse og oversikt over hva vi står ovenfor i møte med disse barna og unge menneskene.

For eksempel bruken av Empowerment i sosialt arbeid står sentralt her (Askheim, 2016, s.67). Å styrke den makt den enkelte er i besittelse av for å endre og påvirke uhensiktsmessige i henhold til utdanningsløpet kan ha en stor betydning i arbeidet med enslige mindreårige. Videre vil jeg belyse hvilken faktor som påvirker utdanningsløpet for enslige mindreårige som er relevant for sosialt arbeid.

## Kapittel 2. Metode

I dette kapittelet vil jeg skrive om hvilken metode som er valgt til å løse denne oppgaven. Jeg vil begrunne metodevalget og hvilke kilder jeg har brukt og også redegjøre for hvordan jeg klarte å skaffe til veie litteraturen som er i oppgaven. Helt til slutt kommer en vurdering av kildekritikken.

### 2.1 Begrunnelse for valg av metode

Denne oppgaven er en litteraturstudie som bygger på data og materialer hentet fra bøker og andre skriftlige kilder. Det er foretatt en systematisk søking etter informasjon, granskning og sammenligning opp mot valgt tema. Årsak for valg av metode er informasjonstilgangen. Det er en del informasjon å samle generelt om enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere på internett og tidsskrifter, men litteraturtilfanget på dette tema er noe begrenset. Til litteratursøk for denne oppgaven har jeg valgt bøker, fagartikler og vitenskapelig artikler (Dalland, 2017, s.151). Det er et krav fra NTNU å ha minst fire vitenskapelige artikler. Dette utførte jeg på en søkemotor som ble anbefalt for studenter og som derfor er innenfor retningslinjene. Jeg fikk veiledning fra veilederen og også hjelp gjennom bibliotekkurs for å finne godkjente vitenskapelige artikler. Jeg har brukt database som Oria, Google Scholar, Idunn for å finne relevante litteraturstudier. Sentrale begrep som «Enslige mindreårige», «bosetting av enslige mindreårige», «FN konvensjonen», «utdanningsrammer for utdanningsløpet for enslige mindreårige», «psykisk helse» og «enslige mindreårige utdanning» var relevante for min problemstilling, og dette fikk jeg treff på gjennom databasen som var relevant for min problemstilling. To av de vitenskapelige artiklene har jeg funnet i Oria database. De to andre vitenskapelige artiklene fant jeg på Idunn. I tillegg til min litteraturstudie brukte jeg også Utlendingsdirektoratet (UDI), Statistisk sentralbyrå (SSB), Integrerings og mangfoldsdirektoratet (IMDI) som er relevant for oppgaven min. Jeg har også brukt noen

masteroppgaver og fagartikler som har vært hjelp til å samle informasjon for å løse oppgaven.

## 2.2 Kildebruk og kildekritikk

Det handler om å finne frem litteratur som i størst mulig grad belyser problemstillingen. Dessuten er det viktig å gjøre rede for den litteraturen man har valgt i sin oppgave (Dalland, 2017, s.152). Det har vært en utfordring å finne kilder vedrørende faktorer som påvirker utdanningsløpet for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Asylpolitikken i forhold til enslige mindreårige er i stadig endring. For å skaffe en oversikt for å få et helhetlig bildet av utdanningen for denne gruppen måtte jeg søke andre ulike kilder som belyser problemstillingen jeg har valgt. Det har vært tidkrevende å finne kilder og jeg har vært veldig nøye med å kvalitetssikre at kildene som er brukt er relevant for oppgaven og at de er innenfor NTNU's retningslinjer. Det er publisert mange forskjellige rapporter og vitenskapelige artikler om temaet, men det er publisert lite om utdanning for enslige mindreårige og dette har vært en utfordring. Allikevel opplever jeg å ha lyktes med å finne anvendelige kilder. Min besvarelse av problemstillingen er ikke bare relatert til artikler. Jeg måtte også bruke andre kilder som for eksempel IMDI integrering og mangfolds direktoratet og utlendingsdirektoratet. For å få tilgang på dagens søkertall for enslige mindreårige brukte jeg Utlendingsdirektoratet.

## 2.3 Litteraturgjennomgang

I litteraturgjennomgangen i dette kapitlet tenkte jeg å presentere litteraturen jeg har funnet relevant til valgt problemstilling. Først har jeg tenkt å skrive kort om hvem som er enslige mindreårige flykninger og så videre skrive generelt om enslige mindreårige i systemet. For eksempel bosetting av enslige mindreårige, ansvarfordeling, FN barnekonvensjon; dette for bedre å kunne forstå hvordan enslige mindreårige fungerer i Norge. Jeg har også skrevet om Empowerment for å nevne et av de mest sentrale begreper for sosialarbeidere som vil hjelpe andre til å bruke seg selv som en ressurs. Utdanning er i den sammenhengen viktig for enslige mindreårige. Deretter presenterer jeg teoridelen om enslige mindreåriges økonomi, psykisk helse, rammer for utdannelse, politiske situasjonen, og informasjon om enslige mindreårige i utdanning. Dette for å belyse hvordan elementer henger sammen med problemstillingen jeg har valgt om hva som påvirker utdanningssystem for enslige mindreårige.

## Kapittel 3. Teori

### 3.1 Hvem er enslige mindreårig

UDI påpeker at enslige mindreårige er barn under 18 år som søker beskyttelse i Norge. De ankommer uten følge av foreldre eller andre med som foreldreansvar for dem (UDI, 2020). Det er en sammensatt gruppe som kommer fra ulike land, religioner og kulturer. De har også ulike behov for oppfølging med utgangspunkt i traumatiserende opplevelser før og under flukten (Markussen, 2019, s. 2). Ifølge SSB har ankomsten av enslige mindreårige vært variabel, men hovedsakelig er flertallet av individene gutter. I år 2015 kom det 5500 enslige mindreårige til Norge, og søkte asyl. Disse barna er fra Afghanistan, Syria, Eritrea og Etiopia. I 2016 var det registrert et lavere antall søkere av enslige mindreårige med 300 søknader om asyl. Også årene etter er antallet synkende med 159 søknader om asyl i 2018 av enslige mindreårige (Kirkeberg, Lunde, 2020, s.14). Tallene kan korrelere med en strengere asylopolitikk hvor myndighetene begynte å bruke blant annet vedtok midlertidige oppholdstillatelse fra 16 år til 18 år. Dette er drastiske tiltak for å redusere antall søkere (Løfgren, 2017, s. 1).

### 3.2 Ansvarsfordeling

Når det gjelder enslige mindreårige er organiseringen fordelt i den offentlige sektoren. Siden 2007 har utlendingsmyndighetene overført alle enslige mindreårige barn under 15 år til barnevernsmyndighetene (Garvik, Paulsen og Berg, 2016, s. 22). Hvis barn er under 15 år, skal omsorgssentrene Bufetat kartlegge og velge plasseringen av disse barna da asylbarn har rett til å motta tjenester og tiltak etter barnevernloven. Utlendingsdirektoratet har ansvar for å gi botilbud til enslige mindreårige mellom 15 og 18 år. Fylkesmannen har ansvar for oppnevning av representant/verge for enslige mindreårige, samt tilsynsføring med omsorgssentrene (Buffdir, 2018).

### 3.3 Bosetting av enslige mindreårige

Barn som skal bosettes må komme i trygge omgivelser, og særlig denne gruppen som krever stabile kontaktpersoner som skal yte omsorg. Det er ulike praksiser i kommunene ved bosetting

av enslige mindreårige barn. Ifølge Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan kommunene i stor grad avgjøre hvem ansvaret skal fordeles for denne prosessen. Barn under 15 år blir plassert under Barne-, ungdoms – og familieetaten. Barn over 15 år overføres hovedsakelig til bofellesskaper med døgnbemannet tjenester, men også det varierer. Det er også noen barn som får tildelt hybler med tett oppfølging. Noen enslige mindreårige barn får også plass på institusjoner ved behov (IMDI, 2018).

### 3.4 FN barnekonvensjon

FN barnekonvensjonen er den første internasjonale menneskerettighetskonvensjon som gir barn en spesiell juridisk status, og stadfester at barn har menneskerettigheter, og krav på beskyttelse. Barnekonvensjonen ble vedtatt den 20.11.1989. De fleste medlemmer av FN har konvertert til denne konvensjonen (Stang og Sveaass, 2016, s. 37). I 1991 var Norge en av de fremste landene som forpliktet seg til barnekonvensjonen. På et senere tidspunkt i 2003 ble denne konvensjonen stadfestet i norsk lov. I barnekonvensjonen er artiklene 20, 28 og 29 spesielt viktige i arbeid med enslige mindreårige.

Artikkel 20 gir barn rett på vern og omsorg fra staten. For eksempel i tilfeller hvor et barn har mistet sine foreldre eller av andre årsaker ikke kan bo med sine foreldre. Disse barna må få en alternativ omsorgsform (Barneombudet, 2020). Hvis vi ser på barnekonvensjonen 28 og 29 så stadfestes det at alle barn, også flykningsbarn, har lik rett på utdanning. (Pastoor, 2012, s. 3).

### 3.5 Kulturforståelse

Kultur kan defineres som a) et sett av grunnleggende antakelser b) som har blitt etablert, tatt opp eller utviklet i en viss grad c) underveis mens gruppen har håndtert problemer den har støtt på i forbindelse med ekstern tilpasning og intern integrasjon, d) og som har fungert tilstrekkelig bra til å bli oppfattet som gyldig og derfor e) læres videre til nye medlemmer som den f) korrekte måten å oppfatte, tenke og føle på i forbindelse med denne typen problemer. (Eriksson-Zetterquist, Kalling, Styhre & Woll, 2014, s. 62).

Norge er et flerkulturelt samfunn, og innvandringspolitikken beriker samfunnet med andre kulturer som gjerne tiltrer som ukjent og fremmed for oss i det norske samfunnet (Båtnes og Egden, 2014, s. 57). Barn vil i en integreringsfase møte på en del utfordringer som direkte er

relatert til kulturdifferanser. For eksempel kan studieteknikker i Norge være stikk motsatte av det noen barn er vant til fra hjemlandet. I den moderne norske skolen er undervisningen mer basert på idealer. Det er rom for å være kritiske og stille spørsmål. Noen kulturer har barn som hører til patriarkalske samfunn. Disse barna kan ha vansker med å adlyde kvinnelige autoriteter (Eriksen og Sajjad, 2016, s. 141).

### *3.6 Økonomiske rammer*

Regjeringen innvilget 119,4 millioner kroner i 2017 til enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Etter en del innrapporteringer om manglende tiltak og målplan for enslige mindreårige med psykisk lidelser ble det satset mer for å forbedre omstendighetene rundt disse barna. Målet med budsjettfordelingen skal sørge for at enslige barn får tilstrekkelig omsorg både i omsorgssenteret og i mottaket (Regjering, 2017). Tilskuddene ungdommene får er forskjellige fra kommune til kommune. Satsene varierer i stor grad, og styres av kommunene (Fykesmannen, 2017). Enslige mindreårige får særskilt tilskudd når de er bosatt i kommunen. Eksempelvis ser vi at tall fra 2019 påpeker at tilskuddene for yngre barn fra de fyller 16 er 1 203700 kroner. Alle disse tilskuddene betales til kommunen når barnet er plassert (IMDI, 2019).

### *3.7 Opplæringsloven*

Opplæringsloven tilsier at alle barn og unge i opplæringspliktig alder fra 6-16 år som oppholder seg i landet har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Dette er en rettighet alle barna sikres av, jf. opplæringsloven §2-1 ledd og andre ledd. Enslige mindreårige har krav på opplæringsloven fra det tidspunktet det er sannsynlighet for opphold lengre enn tre måneder (IMDI, 2017, s. 24). Enslige mindreårige barn har rett til like mange timer og opplæring på lik linje med andre barn.. Enslige mindreårige ungdom fra 16 til 18 år som har fullført grunnskole har rett til videregående opplæring ifølge opplæringsloven §3-1. En annen ting er at de fleste barna som ankommer Norge over 16 år får et skoletilbud i form av voksenopplæring for å fullføre grunnskoleutdanningen sin, dette som følge av opplæringsloven §4A-1 (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik og Valenta, 2018, s. 61). En annen ting er at innføringstilbud for nyankomne elever som ikke kan norsk får dette tilbudet gjennom opplæringsloven jf. §2-8



femte ledd og § 3-12 femte ledd (udir, 2012). Dette tilbudet organiseres på forskjellige måter. For eksempel kan det være at noen kommuner har særskilt språkopplæring i ordinære klasser, mens andre kommuner organiserer på andre måter som for eksempel med egen innføringsklasse. Innføringstilbud er som et verktøy som hjelper å lære norsk for nyankomne elever (Lemante, 2018, s.3). Det finnes også tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring. Hvis vi ser på opplæringsloven §2-8 gir grunnskoleelever i innføringsklasser med et annet morsmål enn norsk rett til særskilt norskopplæring (Sletten og Engebritsen, 2011, s. 41). Hvis det er nødvendig, har de også rett til to språklig fagopplæring og morsmålsopplæring. Det er kommunene som har ansvar for å oppfylle dette rettighetene for enslige mindreårige.

### *3.8 Psykisk helse*

Enslige mindreårige barn og unge har tatt ferden fra hjemlandet sitt på egenhånd, og har som regel stått veldig alene i krevende situasjoner på flukten. Det er tilfeller av barn som har blitt utsatt for vold, trusler og overgrep gjennom flukten til Norge. Øyvind Kvello påpeker at det er stor sannsynlighet for å utvikle PTSD for personer som har vært utsatt for eller opplevd krig, naturkatastrofer og trafikkulykker (Kvello, 2018, s.184). En forskningsstudie undersøker enslige mindreårige barn etter ankomst til Norge, og resultater tyder på at 30.6% av gutter hadde en form for PTSD, 9,4 % hadde alvorlige depresjonslidelser og 3.8% generell angst (Løken, 2017, s.2). Det er flere undersøkelser som påpeker at enslige mindreårige sliter med psykiske lidelser. En rapport fra folkehelseinstitutt påpeker at enslige mindreårige som bor i Norge har økt psykiske plager i forhold til andre ungdommer med etnisk minoritetsbakgrunn (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik og Valenta, 2018, s.31). Ifølge en rekke samfunnsforskning og Redd Barna er det mange enslige mindreårige barn som bærer preg av psykiske og fysiske belastninger. Disse barna har en del bekymringer om hvordan det går med pårørende som de har forlatt i sine hjemland. Dette kan skape mye ringvirkninger på hverdagen generelt, og gi et mye dårligere livskvalitet. Noen av barna har også dårlig oppmøtestatistikk på skolen. En rekke studier påpeker at enslige mindreårige har mer psykiske belastninger enn barn som ankommer til Norge med foreldre. Disse barna viser en del symptomer knyttet til stress, angst og depresjon (Paulsen, Michelsen og Berg, 2015, s.224). Langvarige stresslidelser kan bære fram negative resultater for utvikling. Ifølge Håkonsen nyere studier vil langvarig stress gi redusert konsentrasjonsevne. Det kan føre til at disse personene har dårligere evne til å planlegge og fullføre mål (Håkonsen, 2015, s.236). En annen ting er at disse barna har

krevende hverdager i Norge. Det kan være bekymringer knyttet til skoleprestasjon eller tanker og bekymringer for familien dem har i hjemlandet. Disse tankene er risikofaktor som fører til at disse barna får psykisk lidelser (Aadnanes og Paastor, 2013, s.45). Et annet perspektiv som kan være årsaken til at enslige mindreårige lider av psykisk lidelse er bekymringer rundt oppholdstillatelsen. I de siste årene har det vært en del avslag på enslige mindreårige og myndighetene har brukt midlertidige oppholdstillatelser. Dette påvirker livssituasjonen som fører til psykisk lidelser og bekymring over framtid (Valenta og Garvik, 2019, s.129).

### *3.9 Empowerment*

Begrepet Empowerment har røtter allerede fra 70-tallet, og er nevnt både i debatter rundt den amerikanske borgerrettsbevegelse og kvinnebevegelse (Rødland, 2008, s.17). Pedagogen Paulo Freire fra Sør-Amerika anses som en sentral skikkelse i arbeid med Empowerment. Denne pedagogen observerte borgere under fattige levekår i Brasil, og Freire ble svært opptatt av å studere undertrykkelse av mennesker. Det var manglende kunnskap og bevissthet rundt sin egen tilværelse blant folket. Freire påpeker at menneskene må bygge opp forståelse og personlig bevisstgjøring. En av de sentrale poengene som er relevant i arbeid med mennesker er prosessen betegnet som praksis. Freire definerer praksis som refleksjon og handling rettet mot de strukturer som skal forandres. Pedagogen forklarer at gjennom praksis kan undertrykte folk tilegne seg kritisk bevissthet om deres stasjon, og deretter søsle for frigjøring.

Ifølge Askheim er Paulo Freire en av viktigste inspirasjonskildene for Empowerment (Askheim, 2016, s.22). Irene Grini beskriver i sin masteroppgave at Empowerment som ses på både som en prosess og som et resultat. Empowerment begrepet kan på norsk oversettes til myndiggjøring. For eksempel hvis en person eller en gruppe havner i en avmaktssituasjon. Disse enkeltpersonene trenger kraft for å komme ut av avmaktssituasjonen. Empowerment kan være en form for metode som kan brukes for å komme eller vinne ut av en avmaktssituasjon (Irene Grini, 2009, s22). Empowerment kan være et begrep som motiverer oss. Men hovedpoenget er at menneske skal få mulighet til å ha kontroll på sitt eget liv.

### *3.10 Politiske bestemmelser*

Asyl og innvandringspolitikk har endret seg mye i de siste årene. Det har pågått en del politiske gjennomslag når det gjelder permanent oppholdstillatelse. I slutten av år 2015 påpekte regjeringen at det vil koste 9,5 milliarder ekstra for enslige mindreårige flyktninger

og asylsøkere for det kommende budsjettplanen (Regjering, 2015). I 2009 innførte regjering midlertidig oppholdstillatelse. Fra år 2016 og de senere årene har regjering omstrukturert lovverket som gir enslige mindreårige kortvarige opphold. Nesten halvparten av enslige mindreårige fikk midlertidige oppholdstillatelse fram til de fyller 18 år. Utlendingsforskriften §8-8 gir midlertidig oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøker fra alderen 16 til 18 år (Norsk organisasjon for asylsøkere, 2017, s.9). Mest rammet er enslige mindreårige søkere fra Afghanistan. Bare i 2017 fikk 364 barna begrenset oppholdstillatelse og 86 enslige mindreårige barn fra Afghanistan fikk avslag (Valenta og Garvik, 2019). Statistikk fra Utlendingsdirektoratet tilsier at i perioden 2019 søkte 135 barn asyl i Norge, mens i første kvartal av 2020 søkte 34 barn asyl i Norge som enslige mindreårige (UDI, 2020).

### *3.11 Utdanningssituasjon*

Lutine de Wal Pastoor tar for seg skolens betydning for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Det er en betydningsfull arena for læring og utvikling, og de får muligheten til å treffe jevnaldrende venner. Skolen hjelper dem til å skaffe et sosialt nettverk. Ifølge Pastoor er utdanning meget viktig, og skolen skaper trygge rammer. Hun påpeker at enslige mindreårige bærer preg av usikkerhet knyttet til flere aspekter i hverdagen og at utdanning kan hjelpe enslige mindreårige til å mestre hverdagen (Pastoor, 2012, s.1).

En SSB-rapport publisert i 2020 ble aldersgruppa 18-29 år kartlagt. Denne rapporten påpeker at enslige mindreårige har lavere utdanning i forhold til resten av befolkning som er i samme alder. Kun to til tre andeler har grunnskole eller annen form for høyere utdanning. Denne rapporten påpeker at 15% av enslige mindreårige har tatt utdanning på videregående nivå og det er ca. 3% som er på universitet- og høyskolenivå. Til sammenligning ligger resten av gruppa på 37% med videregående utdanning og 28% på på universitet- og høyskolenivå (Kirkeberg og Lunde, 2020). SSB understreker også at de har ikke system for å registrere utdanning enslige mindreårige har hatt før de ankommer til Norge (Kirkeberg og Lunde, 2020, s.33). En annen ting er at hvis vi ser på nye ankommende barn og unge til Norge i forhold til minoritets elever er det lite forskningsbasert kunnskap på dette området.

Oppmerksomheten har vært mye rettet mot minoritetsbarn, og mindre på nye ankommende barn (Dewilde og Kulbranstaden, 2016, s.14).

Enslige mindreårige som kommer sent i skoleløpet har en del utfordringer. Ifølge rapporter av Thorshaug og Svendsen kan utfordringene være at elevene ikke har noe utdanningsbakgrunn fra før og må lære seg mye på kort tid. Disse elevene tar norskkurs og går videre til grunnskole i løpet av 3 til 4 år (Thorshaug og Svendsen, 2014, s.70). Enslige mindreårige som

har opplevd krig og forfølgelse har hull i CV'en, og mange av dem er analfabet. Disse barna måtte ha avsluttet sin utdanning eller fikk ikke skolegang i det hele tatt på grunn av krig. Mange enslige mindreårige opplever det krevende å lære seg det norske språket, og det blir en sperre for videre utvikling for disse barna (Berg, Mette og Haugen, 2018, s.31). Ungdom som hadde bodd kort tid i Norge har høyere frafall enn resten av befolkningen på skolen (Biseth og Changezi, 2016, s.1). De barna som lever på kortest bo tid har lavest på resultat forhold til norsk født barn (Bakken og Hyggen, 2018, s.110). Enslige mindreårige har en del psykisk plager som kan føre til konsentrasjonsproblem. En rapport fra folkehelseinstitutt påpeker at 29 % enslige mindreårige har konsentrasjonsproblemer på skolen. Disse barna har psykiske lidelser som posttraumatisk stressplager (Oppedal, Seglem og Jensen, 2009). Enslige mindreårige barn opplever større belastning på skolen enn barn med minoritetsbakgrunn. De har større vanskeligheter med å forstå pensum, og arbeidskravene kan virke tyngende i større grad. Enslige mindreårige barna opplever at det er stort press for å lykkes på skolen (Oppedal, Seglem og Jensen, 2009, s.26). Ungdommer som ikke har innvandrerbakgrunn, presenterer bedre karakterer enn innvandrerbarn på skolen. Barna som har innvandret til Norge etter å ha fylt syv år har lavere prestasjon på skolen (Frøyland og gjerustad, 2012, s.14).

## Kapittel 4. Drøfting

I forrige kapittel presenterte jeg tema som er knyttet til problemstillingen jeg hadde valgt. I denne delen skal jeg drøfte funnene jeg presenterte i forrige kapittel. Skal drøfte fram faktorer som påvirker utdanningsbeløpet til enslige mindreårige.

### 4.1 Hvordan påvirker den psykiske helsen

Som presentert i teoridelen understreker Pastor at utdanningsarenaen er viktig for at enslige mindreårige skaffer seg venner og nettverk. Skolen skal gi trygge rammer for enslige mindreårige hvor dem utvikler seg både på et faglig og sosialt nivå. En av faktorene som utfordrer enslige mindreårige er psykisk helse. Kartlegging av psykisk lidelse av enslige mindreårige hjelper studentene bedre i utdanningsløpet. Det er ingen tvil om at enslige mindreårige har en del utfordrende problemer knyttet til psykisk helse (Myhrer og Stenerud, 2011,84). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress belyser at enslige mindreårige trenger bistand og støtte for å håndtere stress, og viktigheten av å fange opp signaler som antyder symptomer på psykiske helseproblemer som for eksempel PTSD (NKVTS, 2019). Ved å kartlegge hvilke lidelser og plager barna kan være rammet av kan vi utforme bedre systemer for optimal hjelp. Mange av individene i denne gruppen har opplevd krig, vold, fattigdom, overgrep etc. Det kan være mange barn som lider av posttraumatiske plager grunnet dems bakgrunn (Eide, Kjelaas og Larsgard, 2017, s.321).

Kommunikasjonskanalene er også vesentlig for å kartlegge de psykiske lidelsene. En undersøkelse utført på en høgskole deltok 48 sosialarbeidere og barnevernsarbeidere på fokusgruppe intervjuer. En av de største utfordringene var dårlig norskkunnskaper blant klientene. Og blant sosialarbeidere var det lite ferdigheter innen fremmedspråk. Felles for begge profesjonene var at 90 prosent ga tilbakemeldinger om kommunikasjonsproblemer (Kaya, Høgmo og Fauske, 2015). Det kan også være vanskelig for enslige mindreårige med åpenhet og bevissthet med sine utfordringer. Det er også mer naturlig for mennesker å dele personlig informasjon i det som oppleves som trygge rammer, og dermed er det vesentlig med etablering av gode relasjoner til kontaktpersonene. I enkelte kulturer er psykisk helse tabubelagt og legges løkk på. Det forandrer hvilken oppfatning menneskene har til psykisk problem (Kaya, Høgmo og Fauske, 2015, s.217). På den andre siden det kan være traumatiske hendelser som hindrer barna til å presentere oppgavene sine på skolen.

### 4.2 Kulturforståelse

For å hjelpe enslige mindreårige på skolen er det viktig å ha kunnskap om kultur. For enkelte grupper innvandrere er norskopplæring og samfunnskunnskap innført som krav for å få

permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap i Norge. Etter dette obligatoriske løpet med språkopplæring kan flyktningene velge enten arbeidslivet eller videre utdanning (Båtnes og Egden,2014). Et utdanningsløp kan være vanskelig og krevende, og hva disse barna har av skolegang før de havnet på flukt kan variere svært. Noen av barna er analfabeter, men andre har fulgt ett oppriktig skolegang og er kunnskapsrike. Profesjoner skal prøve å forstå den kulturelle bakgrunnen enslige mindreårige innehar for å få til et bedre samarbeid i utdanningsløpet. Som sosialarbeider jobber vi med ulike kulturbakgrunn, for å øke forståelsen av hva som er de store forskjellene og likhetene trenger vi gode måter å samarbeide på. På den andre siden må vi ha et optimalt kulturkompetanse (Rugkåsa, 2018, s.1). Relevant fagkunnskap og informasjon om andre kulturer. Det kan være for eksempel forståelse av enslige mindreårige flykting, og hvordan disse gruppene forholder til seg utdanning (Qureshi,2005, s.269).

Kultursensitivitet må også tas i betraktning for å forstå utfordringene. En setter sitt eget etnos i sentrum og vurderer andre samfunn i forhold til seg selv, og bruker da ens egen kultur som målestokken for alt annet. For eksempel opplæringsstrukturen i en kultur kan være meget avvikende fra det systemet vi har i Norge (Quershi, 2005, s.270). En rapport fra NTNU samfunnsforskning viser til at barnevernet og innvandrere har pågående konflikter med hverandre som omhandler kulturforskjeller. Videre rapporteres det om manglende kultursensitivitet blant ansatte i barnevernet (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik og Tøssebro, 2017). To motstridende ideologier som kollektivistisk og individualistisk kultur kan være gjeldende her hvor den individualistiske tankegangen råder i Europa og vesten. Barn med individualistisk tanke sett fremhever individets og enkelttingenes verdi og realitet. Disse barna vil i utgangspunktet være flinkere til å fungere mer selvstendig, og vil blant annet ta egne valg i bestemmelsene rundt utdanning (Hofland, 2012, s.15). Enslige mindreårige har en annen oppdragelse som er preget av kollektivistisk tankegang. Denne tankegangen stiller menneskenes samliv i et større fellesskap som en primær verdi. Disse barna vil antakeligvis være mer avhengig av foreldre eller nærpersioner hvor hensynet til fellesskapets interesse gis prioritet. I denne formen for oppdragelse kan det være at barna er mer vant til at voksne bestemmer hvilken retning de skal leve etter (Hofland, 2020). Dette kan i sin helhet påvirke utdanningsløpet. Disse barna er ikke vant til å ta eget initiativ eller det kan være at disse barna føler seg det er ny overgang når de flytter til Norge med å ta egne valg og selvstendighet.

#### *4.3 Variabler i spill*

Enslige mindreårige har en del hindringer i utdanningsløpet når de ankommer Norge. Det er flere av barna som har skolegang før de ankommer, men kan allikevel ikke fortsette der de

slapp. Det blir også utfordrende når barna må lære seg ett nytt språk, og ikke minst en tidtakende prosess. Det er heller ikke enkelt å fremvise dokumentasjon på utdanningen fra hjemlandet, og mye kan gå tapt i en slik overgangsprosess (Berg, Bjørnstad, Gran og Kostøl, 2016, s. 20). Mange av barna som starter på videregående har lavere fagkvalifikasjoner enn forventet på det nivået, og det blir etterslep på skolebenken. Mangelfull utdanning kan også hindre barna i å være aktive i samfunnet og arbeidslivet. Det vil også med stor sannsynlighet være utgangspunkt for lave inntekter, det kan føre til dårligere livskvalitet. (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik og Valenta, 2018). For å kunne tilby fullverdige utdanninger må barna ha ett godt tilrettelagt system for læring. Det kan for eksempel være retten til to språklige fagopplæringer. Det er mange rapporter som påpeker at enslige mindreårige flyktinger får mangelfull opplæring i enten morsmål eller den to språklige opplæringen (Berg, Bjørnstad, Gran og Kostøl, 2016).

Rapporter antyder også at noen kommuner og fylker har utfordringer med å gi optimal språkopplæring til elevene før de overføres til ordinær undervisning. Det vil bli utfordrende å lære andre fag når EMF ikke har språkkompetansen på plass. Det er et variert tilbud og rammene for skoletilbudene er forskjellig for de ulike kommunene. Dette kan påvirke utdanningsløpet når kommunene har forskjellig praksis. For eksempel har noen kommuner skoletilbud kun tre eller fire timer daglig (Thorshaug, Paulsen, Røe og Berg, 2013, s.72). Tilbakemelding fra ansatte som jobber med enslige mindreårige påpeker at det er dårlige tilbud for ungdommene under opplæring, og utilstrekkelig norskopplæring kan påvirke utdanningsbeløpet. Barna trenger et solid tilbud med gode rammevilkår for å beherske utdanningsløpet sitt.

Hovedsakelig får enslige mindreårige barn skoletilbudet på egne bygg som er avsatt kun til gruppa (Thorshaug, Paulsen, Røe og Berg, 2013). Det kan være at disse barna får mindre tilgang på sosialisering grunnet denne isoleringen. Det er mange asylmottak som er plassert i mindre kommuner, og mange av kommunene har ikke utviklet gode nok integreringsprogrammer på skolen for asylbarna i Norge. Det som er problematisk, er at disse små kommunene har mangel på morsmåls lærere og to språklige lærere. Så denne geografiske plasseringen av barna kan ha en betydning for den faglige utviklingen. Større kommuner har som regel mer ressurser og har bedre systemer for å ivareta asylbarn. De har også bedre tilgang på flerspråklige lærere og lærere med særskilte norskkunnskaper enn de mindre kommunene.

Forskningsrapporter fra Storbritannia påpeker at det er negativt og spre asylbarna på små steder (Valenta, 2008, s.41). En annen faktor som må tas i betraktning er hvordan kommunene ønsker å prioritere tilbudene. Marko Valenta påpeker i en undersøkelse av skoleansatte at de ikke er

fornøyde med tilbudene. I denne undersøkelse hevder skoleansatte at noen kommuner har manglende interesse og prioriteringer for enslige mindreårige flykting. Ressursmangel er noe som også begrenser utbedring av utdanningssystemet. Marko Valenta påpeker at noen kommuner mangler tid, penger og kompetanse for å dekke behovene. Elevene kunne ha fått flere timer med språkopplæring. Det kom også fram at staten kunne bevilge øremerkemidler til språkopplæringen (Valenta, 2008, s.42). Vi kan se på dette som en typisk bakkebyråkratisk problemstilling hvor fokuset på posisjon blir sterkere enn person. Bakkebyråkrati står for ressursmangel, tidsklemmer, forventningspress som skaper ulemper for klienten i sårbare posisjoner (Ellingsen, Levin, Berg og Kleppe, 2016, s.76).

Levekår påvirker også elevenes prestasjonsevner på skolebenken. En studie som ble utført av Berit Berg og Kristian Rose Tronstad undersøker enslige mindreåriges levekår. Under intervjuene er det flere av deltakerne som uttrykker savn og fortvilelse over hverdagen uten familie, og det er generelt mye uro som preger dem. De er bekymret for fremtiden og bærer mye frykt for eventuelle farer familiene kan bli utsatt for (Berg og Tronstad, 2015). Flere av ungdommene rapporterer også dårlig søvnkvalitet som følge av belastende psykiske påkjenninger og at dette gir konsentrasjonsvansker på skolen.

#### 4.4 Usikkerhet i hverdagen

En annen ting som kan påpekes som en hindring er innstramminger av regelverket. Det å få innvilget permanent oppholdstillatelse er de siste årene blitt innskrenket av politikken, og det er i snitt flere som får avslag enn tidligere. Det har vært en del bestemmelser for å redusere asylsøkere til Norge. Enslige mindreårige er også rammet av innskrenkingene, og de opplever en større usikkerhet knyttet til dems opphold i landet. Noen av dem har kun midlertidig oppholdstillatelse (Valenta og Garvik, 2019). Det er en del dokumentasjon som viser at barn på vent kan hemme sin integreringsprosess (Einarsson, 2016). Ulike fylker har forskjellige prosedyrer for håndtering av videregående skole for enslige mindreårige etter avslag. Noen ungdommer mister til og med sin skoleplass ved avslag på oppholdssøknad, mens det er noen fylker som gir ungdommene muligheten til å fortsette med videregående skole etter avslag så lenge de bor på mottaket (Sletten og Engebriksen, 2011, s.19). En annen faktor er at disse ungdommene blir generelt svært preget av denne behandlingsperioden og ventetiden, og dette skaper stress og uro (Eidet og Broch, 2010). Motivasjonssvikt oppstår også som følge av



situasjonen. En undersøkelse av Berg og Tronstad viser at ungdommene som deltok i studie uttrykker stor bekymring for familien. Noen av ungdommene med midlertidige oppholdstillatelser og avslag på tilsendte søknader er preget av usikkerheten og har kun fokus på utfallet av asylsøknaden. Dette i sin helhet reduserer livskvaliteten og motivasjon til å gå på skolen for å lære seg norsk (Berg og Tronstad,2015).

## Kapittel 5. Avslutning

I denne oppgaven jeg har drøftet hvilken faktor som påvirker utdanningsløpet til enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Jeg føler oppgaven kaster lys over noen sentrale problemstillinger som påvirker utdanningsløpet for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Psykiske belastninger, politisk avgjørelser, ressursfordeling og kulturelle bakgrunn har blant annet blitt diskutert for å forstå utfordringene de står ovenfor. Hvordan det norske systemet imøtekommer disse utfordringene er interessant for oss sosialarbeidere. Det er mye som preger barna, alt fra språkutfordringer, tidsklemmer, behandlingsprosesser og bekymringer for det som skjer på hjemmefronten. Ikke bare er utdannelse viktig for personlig utvikling og karrierebygging, men det spiller også en stor rolle for det norske samfunnet i arbeidet med integrering. Lutine De Wal Pastoor trekker frem i sin artikkel at utdanning er en arena for å utvikle læring, skaffe venner og sosiale nettverk rundt seg (Pastoor,2012). Jeg tenker at som sosialarbeider vil bruken av Empowerment være ett godt verktøy. Å styrke disse barna på skolen kan gi positive ringvirkninger. For at vi skal gi et godt tilrettelagt tilbud til enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere må vi sørge for å kartlegge de variablene som påvirker utdanningsløpet. For å få det til trenger vi hjelpeapparater som støtter og finansierer mer til disse barna, så vi i helhet kvalitetsikrer arbeidet. Samtidig er viktig at offentlige ansatte har god kunnskap om enslige mindreårige og hvilken utfordringene de står overfor når de kommer til Norge.

## Litteraturliste

- Aadnanes, M., & Pastoor, L. d. W. (2013). Blir enslige mindreårige flyktninger diskriminert? *Norges Barnevern*, 90, 42-51. Hentet 10.04.2020 fra:  
[https://www.idunn.no/file/pdf/60649181/blir\\_enslige\\_mindreaarige\\_flyktninger\\_diskriminert\\_-\\_en\\_droe.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/60649181/blir_enslige_mindreaarige_flyktninger_diskriminert_-_en_droe.pdf)
- Askheim, O.P. (2016). *Empowerment i helse og sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal akademiske.
- Bakken, A., & Hyggen, C. (2018). *Trivsel og utdanningsdriv blant minoritets elever i videregående; Hvordan forstå karakterforskjell mellom elever med ulik innvandrerbakgrunn?* (NOVA rapport 1/18). Hentet 18.04.2020 fra:  
<https://www.imdi.no/contentassets/f156353133e04c75a5d4eb7d95787011/nova-rapport-1-18-trivsel-og-utdanningsdriv-blant-minoritets elever-i-videregaende.pdf>
- Barneombudet. (2020). Barnekonvensjonen. Hentet 02.04.2020 fra:  
<https://barneombudet.no/dine-rettigheter/barnekonvensjonen/>
- Berg, B., Ellingsen, I. T., Levin, I., & Kleppe, L. C. (2016) *Hva er sosialt arbeid?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Berg, B., & Haugen, G. M. D. (2016). Evaluering av Familiehjem som Bo og omsorgsløsning for enslige mindreårige flykninger. *NTNU Samfunnsforskning*. Hentet 16.04.2020 fra:  
[https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmllui/bitstream/handle/11250/2482289/familiehjem2018\\_trykk.pdf?sequence=2](https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmllui/bitstream/handle/11250/2482289/familiehjem2018_trykk.pdf?sequence=2)
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, Gry M. T., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter; Innvandreres møter med barnevernet*. Hentet 24.04.2020 fra:

<https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2451545/Myter%20bog%20brealiteter%20-%20bendelig.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Berg, S. L., Bjørnstad, R., Gran, B., & Kostøl, F. (2016). *Kostnader ved mangelfull utdanning av asylsøkere og flyktninger*. (36-2016). Hentet 18.04.2020 fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/4c9b4ba08bc24e14bd1f5bd4d26e9564/r32-2016-samfunnsokonomiske-kostnader-ved-at-asylsokere-og-flyktninger-far-mangelfull-grunnopplaring.pdf>

Berg, B., & Tronstad, K. R. (2015). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. NTNU Samfunnsforskning. Hentet 29.04.2020 fra: [https://samforsk.no/Publikasjoner/2015/Levek%C3%A5r%20for%20barn%20i%20asyls%C3%B8kerfasen\\_WEB.pdf](https://samforsk.no/Publikasjoner/2015/Levek%C3%A5r%20for%20barn%20i%20asyls%C3%B8kerfasen_WEB.pdf)

Bergsli, Alf T. (2017, 16. november). *Utdanning blant norske arbeidstakere*. Hentet 05.05.2020 fra: <https://www.arbeidslivet.no/Velferd/Utdanning/Utdanning-blant-norske-arbeidstakere/>

Båtnes, P. I. & Egden, S. (2014). *Flerkulturell forståelse i Praksis*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Dalgard, A. B., Wiggen, K. S., & Dyrhaug, T. (2018). *Enslige mindreårige flykninger 2015-2016; Demografi, barnevern, arbeid, utdanning og inntekt*. (Statistisk sentralbyrå rapport 2018/3). Hentet 20.04.2020 fra: [https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/\\_attachment/337320?\\_ts=161082048c8/RAPP2018-03\\_web.pdf](https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/337320?_ts=161082048c8/RAPP2018-03_web.pdf)

Dalland, O. (2017): *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5 utg.). Oslo: Gyldendal Norsk forlag.

Dewilde, J., & Kulbrandstad, L. A. (2016). Nyankomne barn og unge i den norske utdanningskonteksten. *Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 11, 13-33. Hentet 16.04.2016 fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/55624/1/2016-Dewilde-Kulbrandstad.pdf>

Eide, K. & Broch, T. (2010). Enslige Mindreårige flykninger; Kunnskapsstatus og forskningsmessige utfordringer. *RBUP*. Hentet 29.04.2020 fra: [https://medicine.gu.se/digitalAssets/1537/1537454\\_eide-och-broch-2010.pdf](https://medicine.gu.se/digitalAssets/1537/1537454_eide-och-broch-2010.pdf)

- Eide, K., Kjelaas, I., & Larsgaard, A. K. (2017). Hjem eller institusjon ? Om tvetydigheten i omsorgsarbeid med enslige mindreårige flykninger bosatt i kommunene. *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 20, 317-331. Hentet 23.04.2020 fra:  
[https://www.idunn.no/file/pdf/67036522/hjem\\_eller\\_institusjon.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/67036522/hjem_eller_institusjon.pdf)
- Einarsson, Jona Hafdis. (2016). *Midlertidig oppholdstillatelse- livet på vent*. Hentet 29.04.2020 fra  
[https://www.idunn.no/file/pdf/66849746/midlertidig\\_oppholdstillatelse\\_-\\_livet\\_paa\\_vent.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/66849746/midlertidig_oppholdstillatelse_-_livet_paa_vent.pdf)
- Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2016). *Kulturforskjeller i praksis (6. Utg.)*. Gyldendal Akademisk.
- Eriksson-Zetterquist, U., Kalling, T., Styhre, A., & Woll, K. (2014). Organisasjonsteori (1 ed., pp. 206-220). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- FO. (2020) Yrkesetisk grunnlagsdokumentet for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Hentet 20.04.2020 fra:  
<https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Frøyland, L. R., & Gjerustad, C. (2012). *Vennskap, utdanning og framtidsplaner; Forskjeller og likheter blant ungdom med og uten innvandrerbakgrunn i Oslo (NOVA rapport 5/2012)*. Hentet 18.04.2020 fra: [http://nova.no/asset/5568/1/5568\\_1.pdf](http://nova.no/asset/5568/1/5568_1.pdf)
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. (2017). *Enslige mindreårige i Nord Trøndelag; Oppsummering 2017*. Hentet 27.04.2020 fra:  
<https://www.fylkesmannen.no/contentassets/be4dd3a04e19475a89c915abfefb884b/enslig-mindrearige-rapport.pdf>
- Førde, S. (2017). Det tar en landsby å oppdra et barn; Oppvekstmiljøets betydning for enslige mindreårige flyktningers navigering mot opplevelsen av psykisk helse og resiliens. *Tidsskrift for Psykisk Helsearbeid*, 14(2), 145-155. Hentet 20.04.2020 fra:  
[https://www.idunn.no/file/pdf/66962239/det\\_tar\\_en\\_landsby\\_aa\\_oppdra\\_et\\_barn\\_-\\_oppvekstmiljoets\\_bety.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/66962239/det_tar_en_landsby_aa_oppdra_et_barn_-_oppvekstmiljoets_bety.pdf)
- Garvik, M., Paulsen, V., & Berg, B. (2016). *Barnevernets rolle i bosetting og oppfølging av enslige mindreårige flykninger (NTNU Samfunnsforskning rapport)*. Hentet

01.04.2020 fra: <https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2390289/EM-rapport+2016+-+webversjon.pdf?sequence=3>

- Grini, I. (2009). *Arbeidsrettet rehabilitering for unge voksne med psykiske lidelser*. (Mastergradsavhandling). Universitetet i Stavanger. Hentet 14.04.2020 fra: [https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/184101/Grini,%20Irene.pdf?sequence=1&fbclid=IwAR2vtJfMwKrgFIARs3hwaTPDjxZIHXBGvGI73ELSSB\\_YaRyVw7omXB\\_q-us](https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/184101/Grini,%20Irene.pdf?sequence=1&fbclid=IwAR2vtJfMwKrgFIARs3hwaTPDjxZIHXBGvGI73ELSSB_YaRyVw7omXB_q-us)
- Hutchinson, G. S. (2016). *Samfunnsarbeid, mobilisering og deltakelse i sosialfaglig arbeid (3 utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Hofland, Tonje. I. (2012). *International Child Development Program; Et fokus mot kulturell bevissthetsdannelse*. (Mastergradsavhandling). Universitetet i Stavanger. Hentet 01.05.2020 fra: [https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/194035/Hofland\\_Tonje\\_Isdal.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/194035/Hofland_Tonje_Isdal.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Håkonsen, Kjell M. (2015). *Psykologi og psykiske lidelser (5 utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Integrering og mangfoldsdirektoratet. (2017). *Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flykninger; en håndbok for kommunene*. Hentet 04.04.2020 fra: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/arbeid-med-enslige-mindrearige-asylsokere-og-flykninger---en-handbok-for-kommunene-2017.pdf>
- Integrering og mangfoldsdirektoratet. (2018). Bosetting av enslige mindreårige flykninger. Hentet 09.04.2020 fra: <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/slik-bosettes-flykninger/enslige-mindrearige-flykninger/>
- Integrerings og mangfoldsdirektoratet. (2019). *Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flykninger mfl. for 2019*. (Rundskriv 02/2019). Hentet 27.04.2020 fra: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/tilskudd/rundskriv-2019/rundskriv-sarskilt-tilskudd-enslige-mindrearige.pdf>
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring; Innføring i metode for helse- og sosialfagene (2. utg.)*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

- Jensen, T. K., Skar, A. M. S., Andersson E. S., & Birkeland, M. S. (2019). Long-term mental Health in unaccompanied refugee minors: Pre- and post-flight predictors. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 28, 1671-1682. Hentet 22.04.2020 fra: <https://www.nkvts.no/vitenskapelig-artikkel/long-term-mental-health-in-unaccompanied-refugee-minors-pre-and-post-flight-predictors/>
- Kirkeberg, Mads I., & Lunde, H. (2020). *Enslige mindreårige flykninger 1996-2018; Demografi, utdanning, arbeid og inntekt* (SSB rapport 13/2020). Hentet 27.03.2020 fra: [https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/\\_attachment/416335?\\_ts=1711597fb30](https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/416335?_ts=1711597fb30)
- Kvello, Ø. (2018). *Barn i risiko; Skadelige omsorgssituasjoner* ( 2 utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lemante, Jurate. (2018). *Hvilke suksesskriterier ligger bak innføringsskolen? En intervjustudie om hvordan lærere tilrettelegger for utvikling av ordforråd for nyankomne elever i innføringsskolen.* ( Mastergradsavhandling). Universitetet i Stavanger. Hentet 08.04.2020 fra: <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/2561012/lemante-jurate.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Løfgren, S. A. (2017). *Midlertidig oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere.* (Mastergradsavhandling). Universitetet i Stavanger. Hentet 28.03.2020 fra: [https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/2458861/Loefgren\\_Silje.pdf?sequence=4](https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/2458861/Loefgren_Silje.pdf?sequence=4)
- Løken, Liv Berit Nyblin. (2017). *Hvordan erfarer og beskriver enslige mindreårige asylsøkere som deltar i stabiliserings programmet EXIT sin psykiske helse og sosiale liv på et ankomstmotakk?* Hentet 09.04.2020 fra: [file:///C:/Users/jenis/Downloads/Master2017.L%C3%B8ken%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/jenis/Downloads/Master2017.L%C3%B8ken%20(2).pdf)
- Markussen, Frida Løvseth (2019). *Ivaretagelse av Enslige Mindreårige Asylsøkere; Et studie av profesjonelt arbeid ved et omsorgssenter.* (Mastergradsavhandling) OsloMet-storbyuniversitet. Hentet 26.03.2020 fra: [http://3.121.149.17/bitstream/handle/10642/7628/Markussen\\_FridaL%C3%B8vseth.pdf?sequence=2&isAllowed=y](http://3.121.149.17/bitstream/handle/10642/7628/Markussen_FridaL%C3%B8vseth.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
- Mehmed, S. K., Høgmo, A. & Fauske, H. (2015) *Integrasjon og mangfold; Utfordringer for sosialarbeideren.* Oslo: Cappelen akademisk forslag.
- Myhrer, H. R., & Stenerud, E. (2011). Enslige mindreårige flykninger i kommunen. *Norges Barnevern*, 88(2), 82-92. Hentet 22.04.2020 fra:

<https://www.idunn.no/file/pdf/48987489/art03.pdf>

Norsk organisasjon for asylsøkere. (2017). *En gjennomgang av midlertidig opphold til enslige mindreårige asylsøkere*. Hentet 23.04.2020 fra: [https://www.noas.no/wp-content/uploads/2017/10/EMA-notat\\_web.pdf](https://www.noas.no/wp-content/uploads/2017/10/EMA-notat_web.pdf)

Oppedal, B., Seglem, K. B., & Jensen, L. (2009). *Avhengig og Selvstendig; Enslige mindreårige flykningers stemmer i tall og tale* ( Nasjonalt folkehelseinstitutt rapport 2009:11). Hentet 06.04.2020 fra:<https://www.imdi.no/contentassets/6db0b2ab77d24e04b94ddb3e38102a/rapport-2010.-avhengig-og-selvstendig-enslige-mindrearige-i-tall-og-tale>

Pastoor, L. de Wal (2012). *Skolen - et sted å lære og et sted å være. I K. Eide (red.), Barn på flukt. Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (s. 219-240). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Paulsen, V., Berg, B., & Michelsen, H. (2015). Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen. *Norges Barnevern*, 92(3), 222-232. Hentet 10.04.2020 fra: [https://www.idunn.no/file/pdf/66796046/barnevernets\\_arbeid\\_med\\_barn\\_i\\_asylsoeker\\_fasen.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/66796046/barnevernets_arbeid_med_barn_i_asylsoeker_fasen.pdf)

Qureshi, N. A. (2005). Profesjonell kultursensitivitet framfor faglig etnisentrisme *Tidsskrift for Psykisk Helsearbeid*, 2(3), 261-274. Hentet 24.04.2020 fra: [https://www.idunn.no/file/pdf/33203889/profesjonell\\_kultursensitivitet\\_framfor\\_faglig\\_etnisentrisme.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/33203889/profesjonell_kultursensitivitet_framfor_faglig_etnisentrisme.pdf)

Regjeringen. (2015). *Regjeringen varsler innstramminger på asyl- og familieinnvandringsområder* ( Rapport 98-2015). Hentet 23.04.2020 fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-varsler-innstramminger-pa-asyl--og-familieinnvandringsomradet/id2459708/>

Regjeringen. (2017). *Tiltak for enslige mindreårige asylsøkere* ( Pressemelding 48-2017). Hentet 27.04.2020 fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/tiltak-for-enslige-mindrearige-asylsokere/id2552848/?fbclid=IwAR384127UeIvMfeadJCrCzRjyYDw3WTb9F--GowWpTJyrMRwIx72WjDGonc>

- Rugkåsa, M. (2018). Etniske minoriteter og sosialt arbeid. *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 21(2), 180-185. Hentet 24.04.2020 fra:  
[https://www.idunn.no/file/pdf/67066459/etniske\\_minoriteter\\_og\\_sosialt\\_arbeid.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/67066459/etniske_minoriteter_og_sosialt_arbeid.pdf)
- Rødland, Hilde Maria Malmros. (2008). *To be or not to be; Terapeutens paradoks når målet er Empowerment*. (Masteravhandling). Universitetet i Bergen. Hentet 13.04.2020 fra:  
<http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3116/50008568.pdf?sequence=1>
- Sletten & Engebretsen. (2011). *Kartlegging av opplæringstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere og barn av asylsøkere* (NOVA rapport 20/2011). Hentet 28.04.2020 fra:  
[http://ungdata.no/asset/4915/1/4915\\_1.pdf](http://ungdata.no/asset/4915/1/4915_1.pdf)
- Stang, E. G. & Sveaass, N. (2016). *Hva skal vi med menneskerettigheter? Betydningen av menneskerettigheter i helse- og sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Svendsen, S., Berg, B., Paulsen, V., Garvik, M., & Valenta, M. (2018). *Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flykninger* (NTNU Samfunnsforskning). Hentet 06.04.2020 fra:  
<https://www.imdi.no/contentassets/0be1d221ba5c46a0979b28b4829cc595/ntnu-samfunnsforskning--kunnskapsoppsummering-om-enslige-mindrearige-asylsokere-og-flyktninger.pdf>
- Thorshaug, K., Paulsen, V., Røe, M., & Berg, B. (2013). *Mot en ny bosettingsmodell? Direkteplassering av enslige mindreårige* (NTNU Samfunnsforskning rapport 2013) Hentet 01.05.2020 fra: [https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2366179/Sluttrapport+Direkteplassering+av+enslige+mindre%C3%A5rige\\_WEB.pdf?sequence=3](https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2366179/Sluttrapport+Direkteplassering+av+enslige+mindre%C3%A5rige_WEB.pdf?sequence=3)
- Thorshaug, K., & Svendsen, S. (2014). *Helhetlig oppfølging; Nyankomne elever med lite skolebakgrunn fra opprinnelseslandet og deres opplæringssituasjon* (NTNU Samfunnsforskning rapport 2014) Hentet 16.04.2020 fra:  
<https://samforsk.no/Publikasjoner/Helhetlig%20oppf%C3%B8lging%20WEB.pdf>
- Trondheimkommune. (2020). *Enslige mindreårige flykninger*. Hentet 18.04.2020 fra:  
<https://www.trondheim.kommune.no/tema/sosiale-tjenester/flyktninger-og-asylsokere/enslige-mindrearige-flyktninger/>



Utdanningsdirektoratet. (2012). *Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspåkelig elever*.

Hentet 08.04.2020 fra:

[https://www.udir.no/globalassets/upload/lov\\_regelverk/veiledere/veileder\\_innforingstilbud\\_020712.pdf](https://www.udir.no/globalassets/upload/lov_regelverk/veiledere/veileder_innforingstilbud_020712.pdf)

Utlendingsdirektoratet. (2020). *Asylsøknader enslige mindreårige asylsøkere (2019)*. Hentet

23.04.2020 fra: <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-enslige-mindrearige-asylsokere-20182/>

Utlendingsdirektoratet. (2020). *Asylsøknader enslige mindreårige asylsøkere (2020)*. Hentet

23.04.2020 fra: <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-enslige-mindrearige-asylsokere-2020/>

Utlendingsdirektoratet. (2020) Enslig mindreårig asylsøker. Hentet

24.03.2020: <https://www.udi.no/ord-og-begreper/enslig-mindrearig-asylsoker/>

Valenta, Marko. (2008). *Asylsøkerbarns rett til skole; kartlegging av skoletilbudet til asylsøkerbarn* ( NTNU Samfunnsforskning rapport) Hentet 03.05.2020 fra:

<https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2372308/Asylsokerbarns+rett+til+skole+WEB.pdf?sequence=3>

Valenta, M., & Garvik, M. (2019). Enslige mindreårige asylsøkere- opplevelser og mestring av midlertidighet. *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 22(9), 126-145. Hentet 10.04.2020

fra: [https://www.idunn.no/file/pdf/67131574/enslige\\_mindreaarige\\_asylsoekere.pdf](https://www.idunn.no/file/pdf/67131574/enslige_mindreaarige_asylsoekere.pdf)

